ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਏਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਦੋ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ	(ਕਵਿਤਾ)
ਅਸੀਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕੀ ਲਗਦੇ ਹਾਂ	(ਕਵਿਤਾ)
ਸਿਖੁ ਸੁ ਖੋਜਿ ਲਹੈ	(ਵਾਰਤਕ)
ਇਹ ਬੰਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ	(ਕਵਿਤਾ)
ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ	(ਵਾਰਤਕ)
ਭਗਤੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ	(ਵਾਰਤਕ)
ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਰਲਾ ਪੱਤਣ/ The Other Shore of Words	(ਕਵਿਤਾ)

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ

(ਕਵਿਤਾਵਾਂ)

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ

ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Piare Aao Gharey

Poems by

Jaswant Zafar ©
28, Basant Vihar, Jawaddi
Ludhiana-141013
99888-03277
jaszafar@yahoo.com

ISBN : 978-93-87629-88-2

Rs. 150/-

2019

Printed and Bound In India

Published by

A Group of

Chetna Parkashan

PUNJABI BHAWAN, LUDHIANA (Pb.) INDIA
KOTKAPURA | CANADA | USA
Ph. 0161-2413613, 2404928, (M) 98152-98459, 98762-07774
Ph.: 95011-45039
Website: www.chetnaparkashan.com
E-mail: chetnaparkashan@gmail.com, gulatipublishersltd@gmail.com

Printer : R.K. Offset, Delhi

All rights reserved

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior written consent in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser and without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photo copying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the publisher of this book.

follow us on : www.facebook.com/ChetnaParkashan

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਨ
ਦੇ
550ਵੇਂ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇ
'ਤੇ
ਕੀਰਤ, ਸੁਖਮਨੀ ਅਤੇ ਜਾਸਮੀਨ
ਲਈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮਨੁ ਪਰਦੇਸੀ ਜੇ ਥੀਐ ਸਭੁ ਦੇਸੁ ਪਰਾਇਆ॥
ਕਿਸੁ ਪਹਿ ਖੋਲ੍ਉ ਗੰਠੜੀ ਦੂਖੀ ਭਰਿ ਆਇਆ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀ ਵੇ ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ॥
ਮੈ ਪ੍ਰੇਮੁ ਨ ਚਾਖਿਆ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਉ ਕਰੇ॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤਤਕਰਾ

ਆਓ ਘਰੇ	14
ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ	15
ਮੋੜ	16
ਗੁਰਧਾਨੀ	17
ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ	20
ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਓ	22
ਚਿਤਰ ਬਨਾਮ ਇਤਿਹਾਸ	23
ਮੁਹਿਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਸਹਿਤ	24
ਕੀੜਾ	26
ਨਜਾਇਜ਼	27
ਖ਼ਤਰਾ	28
ਪੁੱਠੇ ਕੌਮਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਾ	29
ਕਿਤਾਬ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ	30
ਭੁੱਸ	31
ਆਕਾਸ਼	33
ਰੋਟੀ ਮਿੱਟੀ	34
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ਼	35
ਫ਼ਰਕ	37
ਕਰ ਲਓ ਗੱਲ	38
ਰੇਪ	39
ਹਵਾ ਯੁੱਗ	40
ਕਵੀ ਕਿ ਕਵਿਤਾ	43

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਯਾਦਾਂ ਵਿਚਲਾ ਕਵਿਤਾ ਉਤਸਵ	....	45
ਜੋਗਾ	....	48
ਦੇਵ-ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ	....	49
ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ	....	51
ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ	....	52
ਜੋੜ-ਤੋੜ	....	54
ਜਲਵਾ	....	55
ਸਾਥ	....	56
ਸਤਿਸੰਗੀ	....	57
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ	....	58
ਬੇਵਸੀ	....	59
ਛੋਹ	....	60
ਚਾਹਤ	....	61
ਹੋਰ ਪਰੇ	....	62
ਕਚਨਾਰ	....	63
ਪੰਜ ਰੂਪ	....	65
ਅਖੰਡ ਜਾਪ	....	66
ਪ੍ਰੇਮ	....	67
ਮੁਹੱਬਤ	....	69
ਸਿਮਰਨ	....	70
ਬੱਸ ਏਨਾ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ	....	71
ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ	....	72
ਨੰਗੇਜ਼	....	73
ਜੱਫੀ	....	74

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ 76
ਚੋਟੀ 77
ਸਖੀਆਂ 78
ਸੁੱਚਾ ਕੀਤਾ 80
ਤਾਂਘ 81
ਸੋਹਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 82
ਜੁਗਤੀ 83
ਕੁਰੱਪਟ ਸਾਫਟ ਵੇਅਰ 84
ਪੀਲੇ ਪੰਛੀ 85
ਸੁੱਕੀ ਬਾਉਲੀ 86
ਭਾਂਡਾ ਕਹੇ ਕੁਮਹਾਰ 88
ਅਸਲ ਯਾਤਰੂ 90
ਦੋਹੇ 91
ਸਾਜ਼ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ 93
ਸਖੀਏ 94
ਗੀਤ 96
ਇਸ਼ਕ 98
ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਗੀਤ 100
ਗ਼ਜ਼ਲ-1 102
ਗ਼ਜ਼ਲ-2 104
ਗ਼ਜ਼ਲ-3 105
ਗ਼ਜ਼ਲ-4 106
ਗ਼ਜ਼ਲ-5 107

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਪਿਆਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਫ਼ੈਲਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਇਹੀ ਵਿਕਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹਉਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੁੰਗੜਨ ਦੀ ਮਾਰੂ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਉਮੈਂ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਣਾ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਸੀਮਤਾ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਪਿਆਰ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਪੈਗ਼ੰਬਰੀ ਸੁਰਤ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਤੂੰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਦੁਵੱਲੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੂੰ ਦੀ ਇਹ ਖਿੱਚ ਮੈਂ ਨੂੰ ਹਉਮੈਂ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਰੰਗਲਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਪਰਾਇਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਰਾਇਆ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਵਿਹੂਣਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਏ ਘਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਸਣ ਵਾਂਗ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਟਿਕਾਅ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਧਰਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਲਗਣ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਓਪਰਾ ਜਾਂ ਬੇਗ਼ਾਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਰਤਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਵ ਤਾਂ ਸੁਰਤਸਿਰ ਜਾਂ ਟਿਕਟਿਕਾਅ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਟਿਕਟਿਕਾਅ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਹਿਜ ਹੋਂਦ ਇਕ ਖੇਡ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਇਹ ਖੇਡ ਅਚੰਭੇ ਵਾਂਗ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਅਚੰਭਾ ਮਨ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਰੀ ਰੱਖੇ।

ਸਾਡੇ ਵਣਜ-ਵਿਹਾਰ, ਧਰਮ-ਕਰਮ, ਵਰਤ-ਵਤੀਰੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ-ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਅੰਨ੍ਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਸਾਰੀ ਸਿਆਸਤ, ਪ੍ਰਬੰਧ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਕਾਰਜ ਨਿਰਾ ਕੂੜ ਹਨ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਲੋੜ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਹਉਮੈਂ ਰਹਿਤ ਆਚਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਬਤ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਝੂਠ, ਫ਼ਰੇਬ, ਧੱਕੇ ਆਦਿ ਸਭ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ, ਜ਼ਿਆਦਿਤੀਆਂ, ਕਮੀਨਗੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮਨੋ ਅਵੱਸਥਾ ਟਿਕਟਿਕਾਅ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਲੱਗੀ ਜੰਗ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਇੰਜ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਮਜਬੂਰੀਆਂ, ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਸਮਝਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਪਿਆਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਭਾਵ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਭ-ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ-ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਉਥੇ ਮੋਹ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸੀਮਤ ਜੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੈਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਥੋਪਣਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਹਾਰੀਜਾਂਟਲ ਧਰਾਤਲ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਮੋਹ ਵਰਟੀਕਲ ਰੇਖਾ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਜੇ ਦੋ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਹਵਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਇੱਛਤ ਆਨੰਦ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਹਿਜ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤਾਂ ਹੀ ਆਨੰਦ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰੇ। ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਹਾਰ, ਵਿਚਾਰ, ਆਦਤ, ਸੁਭਾਅ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਖਰੇਵੇਂ ਰੜਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਘੁਲ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਦੂਸਰਾਪਨ ਆਪਣਾਪਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਨੂੰ ਚੂਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਨ ਦਾ ਬਿਹਬਲ ਹੋਣਾ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦੂਸਰੇਪਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆਂ ਦੀ ਹਰ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਧਰਮਯੁੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੈਣ, ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਿਸ਼ਾਵਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧੁੰਨ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਧਰਮ-ਗਰੰਥ, ਗਿਆਨ-ਪੋਥੀਆਂ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜਾਂ ਤਬਸਰੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਗਾਤਾਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਗਤੀ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿੱਧੀ ਲਕੀਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ-ਉਤਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੋੜਾਂ-ਘੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਕੋਈ ਬੀਤੇ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੂਬਹੂ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਅਤੇ ਸਾਂਭੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਆਪਣੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰਖਣਾ-ਪਰਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੋਅ ਲੰਘਾ ਕੇ ਇਸ ਲੋਅ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਦੇਖਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਬੀਤਿਆ ਵੇਲਾ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹਉਕੇ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣ, ਸੋਧਣ, ਰੰਗਣ ਅਤੇ ਨਿਖਾਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ। ਹੋਂਦ ਸਿਰਫ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ-ਬੀਤਿਆ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਦੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੰਸ਼ਿਕ ਅਤੇ ਚੋਣਵੀਂ ਯਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅੰਸ਼ਿਕ ਸੁਪਨੇ। ਚੋਣਵੀਂ ਯਾਦ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਿਕ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਂਦ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਵਤੀਰੇ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਿਆ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਹ ਚੌਥੀ ਕਿਤਾਬ ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੁਦਰਤ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੜੀ ਧਰਤ ਧਰੇ ਧਰਵਾਸ
ਮਸਤਕ ਸਹਿਜ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ 'ਤੇ ਤਰਦੀ ਆਸ
ਸੁਪਨ ਪੰਖੇਰੂ ਉੱਡਦੇ ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਸ
ਸੀਨੇ ਸਧਰਾਂ ਸਾਵੀਆਂ ਹੋਠੀਂ ਅਣਮੁੱਕ ਪਿਆਸ
ਇਸ਼ਕ ਸਲਾਮਤ ਸਦਾ ਜਵਾਨੀ ਕਵਿਤਾ ਸੰਗ ਸੁਆਸ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਆਓ ਘਰੇ

ਜਦ ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਬੇਗਾਨੇ ਥਾਂ ਹੋਈਦਾ
ਤਾਂ ਸੂਰਜ
ਅਕਸਰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਲਗਦਾ

ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮਨ 'ਚ ਹੁੰਦੀਆਂ
ਪਿਆਰ 'ਚ ਹੋਣਾ
ਜਾਂ ਪਿਆਰ ਕੋਲ ਹੋਣਾ
ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਘਰ ਹੋਣਾ

ਘਰ ਹੋਣ ਵੇਲੇ
ਸੂਰਜ ਠੀਕ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ
ਤਾਰੇ ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ ਟਿਕੇ ਹੁੰਦੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ

ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ
ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਲੋਕ
ਪੁੱਠੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਲਗਦੇ

ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆਂ
ਸਭ ਠੀਕ ਠਾਕ ਲੱਗਦਾ
ਸਿੱਧਾ ਸਹੀ ਸਧਾਰਨ
ਬਿਲਕੁਲ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਵਾਂਗ

ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਦੂਜਾ ਹੁੰਦਾ
ਪੁੱਠਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਜਾਨਣ ਲਈ
ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ
ਉਹਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੋੜ

ਸਿੱਧੀ ਸੜਕੇ ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਦੇ
ਪਿਛਲੇ ਪਹੀਏ
ਅਗਲੇ ਪਹੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਚਲਦੇ
ਮੋੜ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪਿਛਲਾ ਪਹੀਆ
ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਗਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਮੋੜ ਜੇ ਹੋਵੇ ਤਿੱਖਾ
ਜਾਂ ਮੁੜਨਾ ਪੈ ਜਾਏ ਕਾਹਲੀ
ਤਾਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ
ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਵਿਚਲਾ ਫਾਸਲਾ
ਸਾਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ
ਪਹੀਆਂ ਤੇ ਵਜ਼ਨ-ਵੰਡ
ਲਾਦ ਜੇ ਹੋਵੇ ਉੱਚੀ
ਤਾਂ ਉਲਟਣ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ਤਰਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੋੜਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁੰਦੇ
ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮੋੜ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗੁਰਧਾਨੀ

ਜਦ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਸੀਸ
ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ
ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਜ਼ਰਾ ਜ਼ਰਾ ਗੁਰਧਾਨੀ ਦਾ
ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਨਾਲ਼ ਥਰ ਥਰਾਇਆ ਸੀ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਨਾਲ਼ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ
ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਨਾਲ਼ ਦਿਲ ਖਿੜਨ ਲੱਗੇ
ਸਬਰ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਦੇਗ ਵਰਤਦੀ ਸੀ
ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਵਾਲੀ ਤੇਗ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਸੀ

ਦਇਆ ਦੇ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਧਰਮ ਆਉਂਦਾ
ਬੇਦਿਲੀ ਤਜ ਹਿੰਮਤ ਅਪਣਾਉਂਦਾ
ਮਨ ਅਡੋਲ ਕਰ ਮੋਹਕਮ ਅਖਵਾਉਂਦਾ
ਸਿੰਘ ਸੁਣਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦਾ-
ਸਿਰੁ ਧਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ
ਗੁਰ ਚੇਰਾ ਇਕ ਰੂਹ ਇਕ ਰੂਪ ਸਨ
ਇਕੱਲਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਬਰੋਬਰ ਤੁਲਦਾ ਸੀ
ਖੰਡੇ ਦੇ ਬੀਰ ਨੀਰ ਅੰਦਰ
ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਪਤਾਸਾ ਘੁਲ਼ਦਾ ਸੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹੋਲਾ ਰਾਂਗਲਾ ਬਾਂਕਾ ਮਹੱਲਾ ਜੁੜਦਾ ਸੀ
ਸੁਰੀਲੀ ਫਿਜ਼ਾ ਅੰਦਰ
ਸੁਰਤ ਦਾ ਬਾਜ਼ ਉਡਦਾ ਸੀ
ਨੇਜੇ ਨੱਚਦੇ ਤੇ ਖੰਡੇ ਖੜਕਦੇ ਸਨ
ਘੋੜੇ ਦਗੜਦੇ ਡੌਲੇ ਫਰਕਦੇ ਸਨ

ਦੁਨੀਂ ਚੰਦਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ
ਡੁੱਬ ਮਰਦੀ ਸੀ
ਸੋਹਣੀ ਸਿੱਖੀ ਪੱਕੇ ਸਿਦਕ ਸਹਾਰੇ
ਲਹੂ ਦੀ ਸ਼ੂਕਦੀ ਨਦੀ ਤਰਦੀ ਸੀ
ਸੂਰੇ ਜੋ ਬਚਿੱਤਰ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਨ
ਏਸ ਮੈਦਾਨੇ ਓਹੀ ਨਿਤਰਦੇ ਸਨ
ਹਊਮੈਂ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਹਾਥੀ ਨਾਲ਼ ਮੱਥਾ ਲਾਉਂਦੇ
ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਜੀਤ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ

ਜੋਗੇ ਸਨ
ਮੱਤ ਵਿਚ ਜਤ ਸਤ ਦੇ ਜੋਗ ਵਾਲੇ
ਜੜੋਂ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਕਿਟਾਣੂੰ
ਲੋਭ ਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਰੋਗ ਵਾਲੇ

ਪਿਆਰਾ ਵਿਸਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸਨਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ
ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੱਥੀਂ ਸਾੜਿਆ ਸੀ
ਪਿਆਰ ਦੇ ਖਿੱਚਿਆਂ ਪਰਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਹਿੱਕ ਨਾਲ਼ ਲਾਇਆ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜਿਆ ਸੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇਥੇ ਜਦ ਮੌਤ ਨੱਚ ਹਟਦੀ ਸੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਹੱਸਦੀ ਸੀ
ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਬਿਗਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਘਨੱਈਆ ਬਣ ਜੀਵਨ-ਜਲ ਛਕਾਉਂਦਾ ਸੀ
ਬਹੁੜਦਾ ਗੁਰੂ ਸਭ ਨੂੰ
ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ

ਯਮੁਨਾ ਵਿਚ ਜਾਪੁ ਦੇ
ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਚੌਪਈ ਦੇ
ਬੋਲ ਲਰਜ਼ਦੇ ਸਨ
ਗਗਨੀਂ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ
ਦਮਾਮੇ ਗਰਜ਼ਦੇ ਸਨ

ਛਲਕਦੇ ਇਲਮ ਇਬਾਦਤ ਕਾਵਿ ਤੇ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰਵਰ
ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਜਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ
ਪਰ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦੇ ਉੱਚੇ ਕਿਲੇ
ਓਸ ਤੋਂ ਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ

ਬਾਗੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਬਾਣ
ਹਕੂਮਤਾਂ ਤੋਂ ਗਏ ਨਹੀਂ ਥੰਮੇ ਸਨ
ਪੁੱਤ ਕੁਰਸੀਆਂ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ
ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ
ਚਿਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜੰਮੇ ਸਨ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ

ਅੱਜ ਕੁਵੇਲੇ ਉੱਠਿਆ ਹਾਂ
ਛੁੱਟੀ ਹੈ
ਨੌਂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਦੀ
ਉਬਾਸੀ ਨੇ ਚਾਹ ਨੂੰ 'ਵਾਜ ਮਾਰੀ ਹੈ

ਕੇਸੀ ਨ੍ਹਾਵਾਂਗਾ
ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨਹੀਂ ਨਹਾ ਸਕਿਆ
ਆਪਣੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਝੰਜਟਾਂ ਝੁਮੇਲਿਆਂ ਕਾਰਨ

ਕੇਸੀ ਨ੍ਹਾਉਂਣ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ

ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੀਸ ਯਾਦ ਆਇਆ
ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ
ਹੈਂਕੜ ਦੇ ਦਸਤੇ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਹੱਥ ਫੜੀ
ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਰ ਕੱਟਿਆ ਸੀਸ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਡਿੱਗਿਆ
ਰੁਲ਼ਿਆ ਨਾ ਮਿਟਿਆ
ਅੰਬਰ ਤੇ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨੀ ਹੋਇਆ
ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਬਰ 'ਤੇ
ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ
ਜੋ ਰਾਹ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਤੱਕ

ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਕੇਸੀ ਨ੍ਹਾਵਾਂਗਾ
ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਮਲਦਿਆਂ
ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਾਲ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂਗਾ ਪਿਆਰ ਨਾਲ਼
ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ–

ਯਾਰ ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆਇਆ ਕਰ
ਦਿਨੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਝੂਟੇ ਹੀ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਰ
ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਿਰਾਹਣਾ ਹੀ ਨਾ ਮਿੱਧਿਆ ਕਰ

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ
ਮੈਂ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਾਲ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂਗਾ
ਪਿਆਰ ਨਾਲ਼
ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਓ

ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਨ
ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਨਾਨਕਪਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਓ
ਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਓ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ

ਹੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ
ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ
ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ੇ
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਿਓ
ਪਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਪਨ ਜ਼ਰੂਰ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਓ

ਪਿਤਾ ਦਾ ਸੀਸ ਝੋਲੀ ਪਵਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਪਾਉਂਟੇ ਕਲਮਾਂ ਤੇ ਭੰਗਾਣੀ 'ਚ ਕਿਰਪਾਨਾਂ
ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਹੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ
ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਹੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਤੂੰ ਰਾਏ ਵੀ ਮਹਾਨ ਤੂੰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮਹਾਨ
ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਗੋਬਿੰਦਪਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਓ
ਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਓ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦਾਨ ਰਹਿਤ ਦਾਨ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਚਿਤਰ ਬਨਾਮ ਇਤਿਹਾਸ

ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖੇ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦੇ ਚਿਤਰ
ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕਰਦੇ
ਗੁਰੂ ਹੱਥੋਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਹੁਲ਼ ਛਕਦੇ
ਪੰਜੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕੱਦ ਕਾਠ ਤੇ ਜੁੱਸਿਆਂ ਵਾਲੇ
ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨੈਣਾਂ ਨਕਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਵਾਲੇ
ਇਕੋ ਜਿੰਨੀ ਉਮਰ ਦੇ
ਹਰੇਕ ਲਗਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਲ੍ਹੀਆਂ ਦਾ
ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰੇਕ ਦੀ ਅਸਲ ਉਮਰ ਦੇਖੋ

ਸੋਲ਼ਾਂ ਸੌ ਨੜਿਨਵੇਂ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ
ਤੇਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਨਮੁਖ ਖੜੋਤੇ ਸਨ
ਇਕੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਲਹੌਰੀਆ ਸਿੱਖ ਦਇਆ ਰਾਮ
ਉਣੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਹਸਤਨਾਪੁਰੀਆ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚੰਦ
ਚੌਂਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਉੜੀਆ ਸਿੱਖ ਹਿੰਮਤ ਰਾਏ
ਸਿਰਫ਼ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਸਿੱਖ ਮੋਹਕਮ ਚੰਦ
ਕੇਵਲ ਚੌਵੀ ਸਾਲ ਦੇ ਕੰਨੜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ
ਇਸ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਚਿਤਾਰੀਏ ਤਾਂ
ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਜੇ ਕਲੋਜ਼ ਅੱਪ ਦੇਖਣਾ ਤਾਂ
ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਮਗਰ
ਭਾਪਾ, ਭਈਆ, ਝਿਉਰ, ਛੀਂਬਾ ਤੇ ਨਾਈ ਲਗਾ ਲਓ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੁਹਿਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਸਹਿਤ

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬੋਧੀ ਜੈਨੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਮੁਤਾਬਕ
ਉਸ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਨਾਂ ਹਨ

ਰੱਬ ਵਾਂਗ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਇਕ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦਾ
ਜੋ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੋ
ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਸਤਕਾਂ ਨਾਸਤਕਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵੱਸਦਾ
ਹਜ਼ੂਮਾਂ ਤੋਂ ਸਾੜ ਫੂਕ ਮਾਰਧਾੜ ਦੰਗੇ ਕਤਲੋ ਗਾਰਤ ਕਰਾਉਂਦਾ
ਰੱਬ ਵਾਂਗ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ
ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਰਪਰਸਤ ਸਾਰਥੀ ਬਣਦਾ
ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ਼ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ
ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਖਵਾਉਂਦਾ
ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਕਲੰਕ ਹੁੰਦਾ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੀੜਾ ਹੁੰਦਾ
ਜੋ ਸਕੇ ਪਿਉ ਦਾ ਵੀ ਸਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੁੰਦਾ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਇਲਮ ਅਦਬ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੁੰਦਾ
ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਸਕਾਨ ਮੋਹ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ਼ ਨਫ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ

ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਹਬੀ ਦਿਸਦਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਪਾ ਸਕਦਾ ਭੁਲੇਖਾ
ਸੰਤ ਸੂਫ਼ੀ ਸਾਂਈ ਸੁਆਮੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋਣ ਦਾ
ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ

ਚਲੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੇ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ ਪਛਾਣੀਏ ਤੇ ਮਾਰੀਏ
ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਭੂਤਰੇ ਫਿਰਦੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ
ਮੁਹੱਬਤ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਕਹਿ ਵੰਗਾਰੀਏ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੀੜਾ

ਮਸ਼ਕਰੀ ਫ਼ਕੀਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ
ਲਸ਼ਕਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਆਇਆ–
ਅਸੀਸ ਦਿਓ ਮਹਾਰਾਜ
ਫ਼ਕੀਰ ਮੁਸਕ੍ਰਾਇਆ–
ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੀੜੇ ਅੱਜ ਕਿਧਰ?
ਵਜ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਇਆ–
ਕਹਿ ਲਓ ਜੀ ਕੀੜੇ
ਪਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੱਤਾ ਦੇ
ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਮੁਸਕਾਨ ਨੂੰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ
ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਦਬੋਚ ਲਿਆ–
ਹੋਵੇਂਗਾ ਸੱਤਾ ਦਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਕੀੜਾ
ਹਰੇ ਘਾਹ ’ਤੇ ਧੁੱਪ ਸੇਕਦੇ ਊਂਘਦੇ
ਕੀੜੇ ਨੇ ਅੱਖ ਪੁੱਟੀ–
ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ
ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ
ਫ਼ਕੀਰ ਦੀ ਕੀੜੇ ਨਾਲ਼ ਅੱਖ ਮਿਲੀ
ਮਸ਼ਕਰੀ ਮੌਨ ਹੋ ਗਈ
ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ
ਘਾਹ ਮਿੱਧਦਾ ਧੂੜ ਉਡਾਉਂਦਾ
ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨਜਾਇਜ਼

ਅਖੇ ਇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਜੰਗ ਵਿਚ
ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ
ਪਰ ਜਨਾਬ
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਇਜ਼
ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹੈ

ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦੋਨੋਂ ਹਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ
ਨਹੀਂ,
ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਹਨ
ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਜੰਗ
ਇਸ਼ਕ ਕੁਰਸੀ ਉਰਫ਼ ਸੱਤਾ ਨਾਲ਼
ਅਤੇ ਜੰਗ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ਼

ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ
ਜਿਸ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਭ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇ
ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ
ਸਭ ਤੋਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਖ਼ਤਰਾ

ਮੇਰੇ ਧਨ ਮਾਲ ਪਛਾਣ ਨੂੰ
ਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨੂੰ
ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਖ਼ਤਰਾ
ਪਰ ਮੇਰੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਤੋਂ

ਮੇਰੀ ਜ਼ਾਤ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ
ਪਰ ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਤੋਂ

ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ
ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ
ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ
ਕੋਈ ਈਮਾਨ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ
ਧਰਮ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੁੱਠੇ ਕੌਮਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਾ

ਅਜੇ ਦੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਸਾਂ
ਪੱਗ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ 'ਪੱਗਾਂ' ਤੋਂ
ਬੰਦਿਆਈ ਨੂੰ 'ਬੰਦਿਆਂ' ਤੋਂ
ਤਬੈ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ–
ਤੈਨੂੰ ਦਿਸਦਾ
ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ 'ਧਰਮਾਂ' ਤੋਂ?

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਿਤਾਬ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ

ਓਹੀ ਹੁੰਦੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਸਿਆਹੀ
ਓਹੀ ਸ਼ਬਦ ਛਪਾਈ
ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ 'ਚ
ਫ਼ਰਕ ਬਹੁਤ ਹੈ ਭਾਈ

ਜਦ ਕੋਈ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ
ਬੰਦਾ ਆਮ ਜਾਂ ਖਾਸ
ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਹੋ ਜਾਣ ਘੁੱਪ ਉਦਾਸ
ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਵਰਕਿਆਂ, ਵਾਕਾਂ
ਸ਼ਬਦਾਂ, ਅੱਖਰਾਂ, ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਸਮੇਤ
ਨਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਕਿ ਸਾਡੇ ਹੁੰਦਿਆਂ
ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ?

ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਖ਼ੂਬ ਹਿੜ ਹਿੜਾਉਂਦੀਆਂ
ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖ਼ੁਰਾਕ
ਜਾਂ ਸੋਹਣੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇ
ਚਾਅ ਨਾਲ ਚਾਂਭੜਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ
ਢਿੱਡੋਂ ਹੱਸਦੀਆਂ
ਭੁੜਕ ਭੁੜਕ ਚਟਕਾਰੇ ਲਾ
ਇਕ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਹੋ ਦੱਸਦੀਆਂ
ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਭੁੱਸ

ਮੂੰਗਫਲੀ ਚੱਬਣਾ
ਸਹਿਜ ਸੁਖਾਲਾ ਰੁਝੇਵਾਂ
ਜੀਅ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦੈ

ਚੰਗੀ ਹੈ
ਜੇ ਹੋਵੇ ਜਿਉਂਣ ਦੀ ਲਲਕ
ਮੂੰਗਫਲੀ ਚੱਬਣ ਦੇ ਭੁੱਸ ਵਾਂਗ
ਮੂੰਹੋਂ ਲਾਹਿਆਂ ਨਾ ਲਹਿੰਦੀ
ਹੱਥੋਂ ਛੱਡਿਆਂ ਨਾ ਛੁੱਟਦੀ

ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀਆਂ ਗਿੱਢੀਆਂ
ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ
ਗੋਰੀਆਂ
ਹਲਕੀਆਂ ਜਾਂ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਭੂਰੀਆਂ
ਕਾਲ਼ੀਆਂ
ਕੁਝ ਸੋਹਣੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੁਝ ਪੋਟੇ ਕਾਲ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ
ਵੱਧ ਘੱਟ ਗਿਰੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ
ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਗਿਰੀ ਮੋਟੀ ਗੋਲ
ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਬਾਰੀਕ ਤੇ ਝੁਰੜੀਦਾਰ
ਪਰ ਮਿੱਠੀ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਬਾਹਰੋਂ ਮੋਟੀਆਂ
ਅੰਦਰੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਲੀ
ਕਈਆਂ ਅੰਦਰ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿਰਕ

ਪਟੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ਼ ਗੰਢੀ ਭੰਨਣ ਦਾ
ਤੇ ਪੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਮਲ਼ ਕੇ
ਪਤਲਾ ਛਿਲਕਾ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਵੀ
ਗਿਰੀ ਚੱਬਣ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ
ਪਰ ਬੁਰਾ ਲਗਦਾ ਕਿਸੇ ਗਿਰੀ ਦਾ
ਹੱਥੋਂ ਭੁੜਕ ਪਰ੍ਹਾਂ ਜਾ ਡਿੱਗਣਾ
ਜਾਂ ਛਿਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਲ਼ ਜਾਣਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਅਣਗੌਲੀਆਂ ਨਕਾਰੀਆਂ ਗੰਢੀਆਂ
ਅਖੀਰ 'ਚ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗਿਰੀਆਂ ਭਾਲੀਦੀਆਂ
ਸਭ ਕੁਝ ਮੁੱਕ ਮੁਕਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ
ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਕੂੜੇ 'ਚੋਂ ਜਾਂ ਛਿਲਕਿਆਂ 'ਚੋਂ
ਕੋਈ ਗਿਰੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਝਾਕ

ਚੰਗੀ ਹੈ ਜਿਉਣ ਦੀ ਲਲਕ
ਮੂੰਗਫਲੀ ਚੱਬਣ ਦੇ ਭੁੱਸ ਵਾਂਗ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਆਕਾਸ਼

ਰੰਗ ਦੇ ਲੱਗਣ ਲਈ
ਕਾਗਜ਼ ਕੈਨਵਸ ਜਾਂ ਚਾਹੀਦੀ ਕੰਧ ਕੋਈ
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੱਗਣ ਲਈ ਚਾਹੀਦੀ ਚੁੱਪ
ਸਾਨੂੰ ਚੁੱਪ ਨਾਲ਼ ਸੁਣਦਾ

ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ
ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਤਾਰੇ
ਤੇ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਾਰੇ
ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ

ਇਹ ਜੋ ਕਾਲੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦੇ
ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ਼ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ
ਇਹਨਾਂ ਹੇਠ ਚੁੱਪ ਦਾ
ਕੋਰਾ ਸਫ਼ਾ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਰੋਟੀ ਮਿੱਟੀ

ਬੰਦੇ ਦਾ ਰੰਗ ਰੋਟੀ ਵਰਗਾ
ਤੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਵਰਗਾ
ਰੋਟੀ ਮਿੱਟੀ
ਮਿੱਟੀ ਰੋਟੀ
ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਨਾਂ

ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ
ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਪੂਰਕ ਪਾਣੀ
ਦੋਵੇਂ ਤਪ ਕੇ ਪੱਕਦੀਆਂ
ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ
ਰੋਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ
ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਮਿੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਜੰਮ ਕੇ ਬੰਦਾ
ਰੋਟੀ ਜੂਨੇ ਪੈਂਦਾ
ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ਼ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦਾ
ਰੋਟੀ ਖ਼ਾਤਰ
ਮਰਨ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦਾ
ਮਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦਾ

ਰੋਟੀ ਮਿੱਟੀ
ਮਿੱਟੀ ਰੋਟੀ
ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਨਾਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ਼

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਭੀੜੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰਦਿਆਂ
ਕਾਹਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਕਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ
ਮਗਰੋਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਕੂਕਦੀਆਂ
ਰਸਤਾ ਮੰਗਦੀਆਂ
ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਲਈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ
ਕੂਕਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀਆਂ
ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਖ਼ੈਰ ਏ

ਜੇ ਸੁਣਦੀਆਂ
ਤਾਂ ਰੁਕ ਕੇ
ਰਤਾ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਓ
ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਕੇ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ
ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ
ਕਾਹਲ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਲਾਈ ਫਿਰਨ

ਜੋ ਜਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੈ
ਜਾਣ ਦਿਓ
ਤੁਸੀਂ ਰਹਿ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਰਹੋ

ਜੋ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਲੱਗੋ
ਮਸਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਤੁਰੋ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਫ਼ਰਕ

ਬੁਰੀ ਨਹੀਂ ਖਾਮੋਸ਼ੀ
ਪਰ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ
ਸਾੜ ਦਿੰਦੀ ਸਾਹ
ਚਲੋ ਹੱਸੀਏ
ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ
ਚੂਸ ਲੈਂਦੀ ਲਹੂ
ਚਲੋ ਗਾਈਏ

ਪਰ ਗਿਆਤ ਰਹੇ
ਗਾਉਣ ਤੇ ਗਾਲ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ
ਹੱਸਣਾ ਹੋਰ ਤੇ
ਹੁੱਲੜ ਹੋਣਾ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ

ਖਰੀ ਨਹੀਂ ਖੜੋਤ
ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਖਿਦੇੜਨ ਲਈ
ਚਲੋ ਖੇਡੀਏ

ਪਰ ਖਿਆਲ ਰਹੇ
ਖੇਡ ਤੇ ਖਰੂਦ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਰ ਲਓ ਗੱਲ

ਉਸਨੂੰ ਗਿਲਾ
ਕਿ ਪਾਣੀ ਗਿੱਲਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਉਹ ਖਿਝਦਾ
ਕਿ ਧਰਤੀ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਕਿਉਂ?

ਉਸਨੂੰ ਹਵਾ ਰੁਮਕਣੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ
ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ

ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ
ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਹਰਾ ਰੰਗ

ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ
ਸਭ ਕੁਝ ਗਲਤ ਮਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ
ਇਸ ਲਈ
ਪੰਛੀ ਗਾਉਂਦੇ ਲੋਕ ਮੁਸਕ੍ਰਾਉਂਦੇ
ਵਿਹੁ ਵਾਂਗ ਲਗਦੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਰੇਪ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ

ਰੇਪ ਜਵਾਨ ਤਨ ਦਾ ਨਹੀਂ
ਮਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਕਿਸੇ ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ

ਵਾਇਆ ਤਨ ਹੋਏ ਰੇਪ ਦੀ
ਖ਼ਬਰ ਛਪਦੀ
ਅਕਸਰ

ਮਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਰੇਪ ਬਾਰੇ
ਕਵਿਤਾ ਛਪਦੀ
ਕਦੀ ਕਦੀ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹਵਾ ਯੁੱਗ

ਪਹਿਲੋ ਪਹਿਲ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਸੀ
ਪੱਥਰ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ

ਫਿਰ ਤਾਂਬਾ ਯੁੱਗ ਆਇਆ
ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਅਸਤਰ ਸ਼ਸਤਰ ਬਰਤਨ

ਫਿਰ ਆਇਆ ਲੋਹਾ ਯੁੱਗ
ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਹੋਇਆ
ਤੇ ਖ਼ੁਦ ਬੰਦਾ ਬੜਾ ਐਸਾ ਵੈਸਾ ਹੋਇਆ
ਗਰੀਬ ਹੋਇਆ ਧਨਵਾਨ ਹੋਇਆ
ਦਸਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿਸਾਨ ਹੋਇਆ
ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਮੰਦਾ ਹੋਇਆ
ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਦਾ ਹੋਇਆ
ਵਪਾਰੀ ਹੋਇਆ ਪੁਜਾਰੀ ਹੋਇਆ
ਲੋਹੇ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ
ਬੰਦਾ ਬੜਾ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਹੋਇਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਬੰਦਾ
ਯੁੱਗਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਬਦਲਣ ਲੱਗਾ
ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਯੁੱਗ ਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੁੱਗ ਸੂਚਨਾ ਯੁੱਗ
ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਏ?
ਇਹ ਹਵਾ ਯੁੱਗ ਹੈ
ਹਵਾ ਯੁੱਗ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਵਾ ਤੇ ਸਵਾਰ·
ਮਾਰੋ ਮਾਰ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਵਾ ਉੱਚੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਵਾ ਖਰਾਬ
ਕੋਈ ਹਵਾ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾ ਛਕਦਾ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਵਾ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਜਾਂਦੀ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਵਾ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ

ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਉਸਰਦੀਆਂ
ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਅਕਸ ਵਿਗੜਦੇ

ਚੌਕ-ਚੁਰਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਫਲੈਕਸ ’ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਬੂਥੀਆਂ
ਹਵਾਖੋਰੀ ਕਰਦੀਆਂ

ਹਵਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੱਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ
ਸਿਖ਼ਰ ਸੰਮੇਲਨ ਹਵਾ ’ਚ ਉਡਦੇ ਗੁਬਾਰੇ
ਹਵਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ
ਤੇ ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਾਲਮ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ
ਚੈਨਲ ਸੰਚਾਰ ਦੇ
ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਾਸਾਰ ਦੇ
ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਵਾ ਯੰਤਰ

ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਚਲਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ
ਨੀਤੀਆਂ ਮਾਰੂਥਲ ਦੇ ਟਿੱਬੇ
ਫੈਸਲੇ ਰੇਤਾ ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
ਹਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਕਾਰ ਬਖਸ਼ਦੀ

ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਬਦਲਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਤੇ ਰਿਵਾਜ਼
ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਚਲਦੇ ਵਾਦ ਤੇ ਸੰਵਾਦ
ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਦੀਆਂ
ਤੇ ਕਦਰਾਂ ਘਟਦੀਆਂ

ਹਵਾ ਯੁੱਗ ਦੇ ਵਾਸੀਓ
ਸਾਹ ਲੈਣ ਜੋਗੀ ਹਵਾ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ
ਹਵਾ 'ਚ ਉਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰ
ਪਰ ਧਰਤੀ ਨਾਲ਼ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ
ਜ਼ਰਾ ਬਚ ਕੇ
ਹੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾ ਯੁੱਗ ਦੇ ਵਾਸੀਓ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਵੀ ਕਿ ਕਵਿਤਾ

ਕੂਲ਼ੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ
ਕਵੀ ਨੂੰ
ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ
ਮੇਰਾ ਲਤੀਫ਼ੇ ਵਰਗਾ ਜਵਾਬ ਲੜ ਗਿਆ
ਪਾਰਾ ਉਤਾਂਹ ਦੀ ਉਤਾਂਹ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ
ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਵਰ੍ਹਿਆ
ਵੇਲ਼ਾ ਚੰਗਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ
ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਡਰਿਆ
ਮੈਂ ਮੁਸਕ੍ਰਾਇਆ
ਉਹ ਹੋਰ ਤਿਲ ਮਿਲਾਇਆ
ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪੈਰ ਮਾਰ
ਓਸ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ਼ ਥੁੱਕਿਆ
ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਨਹੀਂ ਰੁੱਕਿਆ
ਉਸ ਕਿਹਾ-
        ਵੱਡਾ ਬਣਿਆਂ ਫਿਰਦਾ ਸੀ
        ਸਾਰਾ ਨੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੂੰ ਤੇ
ਅਖ਼ੀਰ ਓਸ ਥੁੱਕਿਆ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੇ

ਘਰ ਆ ਗਿਆ
ਕਦੇ ਕਹਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ
ਗੁੱਸਾ ਪੀ ਲਿਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਦੇ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ
ਕਿਉਂ ਨਾ ਗੁੱਸਾ ਖਾ ਲਿਆ
ਸਾਰਾ ਦਿਨ
ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ
ਜਦ ਸ਼ਾਮਾਂ ਪਈਆਂ
ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਕੂਲ਼ੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ
ਨਿਹਾਰਿਆ
ਪਿਆਰ ਨਾਲ਼ ਫੜਿਆ
ਵਰਕਾ ਵਰਕਾ
ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਿਆ
ਕੂਲ਼ੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਕੂਲ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਦਿਲ 'ਚ ਕਵੀ ਲਈ ਪਿਆਰ
ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰ ਦਿੱਤਾ

ਕਿਰਪਾਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦਾ
ਕਰੋਧ ਵੀ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ
ਪਰ ਕਿਤਾਬ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਚੁੱਕਣੀ ਪੈਂਦੀ
ਖ਼ੁਦ ਪੜ੍ਹਨੀ ਪੈਂਦੀ
ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੂਰਮਗਤੀ 'ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹਾਂ

ਨਾਲ਼ੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ–
ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਯਾਦਾਂ ਵਿਚਲਾ ਕਵਿਤਾ ਉਤਸਵ

ਰੱਸੀ ਵੱਟਦਾ
ਆਪਣਾ ਬਾਬਾ ਚੇਤੇ ਆਇਆ
ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ
ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ
ਕੁਲ ਕਿਸਾਨ ਸੀ ਕਵਿਤਾ ਰਚਦੇ
ਕਵਿਤਾ ਜੀਉਂਦੇ
ਬੋਚ ਬੋਚ ਗੁੜ-ਪੇਸੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ
ਡਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਅੱਖਰ ਪਾਉਂਦੇ
ਹੱਥੀਂ ਵੱਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ
ਕਿਆਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਿਆਂ ਨਾਲ਼
ਖੇਤ ਗੀਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ

ਖੁਰਲੀ ਨਾਲ਼ ਕਤਾਰ 'ਚ
ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲਵੇਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ
ਦੁੱਧ-ਦਾਦ ਸੀ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ
ਕੋਈ ਪਸ਼ੂ ਚਾਰਦਾ
ਖੁੱਲੇ ਛੱਡ ਕੇ
ਪੂਰਨ-ਸਿੰਘੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

੪

ਨਿੱਕੀਆਂ ਦੋ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ਼ ਹੀ
ਤੱਕਲਾ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦਾ ਦੇਬੂ ਮਿਸਤਰੀ
ਤਾਣੀ ਸਿਰਿਓਂ ਬਾਹੀਂ ਘੁੰਮਾ ਕੇ
ਲੋਰ ਨਾਲ਼ ਮੁੜਦਾ
ਪਾਖਰ ਬੁਣਕਰ
ਤੇ ਦੌਲਤੀ ਕਾ ਘੁੱਗੀ
ਆਪਣੇ ਗਧਿਆਂ ਨੂੰ
ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ
ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਬੁਲਾਉਂਦਾ

ਸਾਗ ਚੀਰਦੀਆਂ
ਸੇਵੀਆਂ ਵੱਟਦੀਆਂ
ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਦੀਆਂ
ਓਟੇ ਲਿੱਪਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ
ਨਾਰੀ-ਕਾਵਿ ਕੋਈ ਘੱਟ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ

ਬਿੱਕਰ ਜਾਗਰ ਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ
ਵਰਗੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ
ਲੁੱਗਾ ਸੇਵਾ ਜੀਲਾ ਜੈਲੀ
ਪੰਡਤਾਂ ਦਾ ਜੋ ਬਿਰਜੂ ਬਾਵਰਾ
ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਐਬਸਰਡ ਕਵਿਤਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇਕ ਕਵੀ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ
ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ
ਰੱਬ ਤੇ ਜੱਗ ਨਾਲ਼ ਰੁੱਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ
ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਕਿਹੜਾ ਸੁਣਦਾ

ਸਾਈਕਲ ਉੱਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ
ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀ ਉਡਦੀ ਦਾਹੜੀ
ਹਾਇਕੂ ਰਚਦੀ ਜਾਵੇ

ਆਲੂ ਲੈ ਬਤਾਊਂ ਲੈ
ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਬਹਿਰ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਪੱਕੇ
ਕਦੀ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ
ਬਤਾਊਂ ਲੈ ਆਲੂ ਲੈ

ਪਿੰਡ ਕਵਿਤਾ ਕਵਿਤਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ
ਕਵਿਤਾ ਉਤਸਵ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਉਤਸਵ ਓਦੋਂ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹੁੰਦਾ
ਇਸ ਵਿਚ ਜਦ ਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ
ਗੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਕਵੀ ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਦੀ ਰੰਗਲੀ ਟੋਲੀ

ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਵਿਤਾ ਉਤਸਵ
ਹੁਣ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੋਣਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੋਰਾ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਤੀ ਦੇ
ਭੋਲਾ ਸਿੰਹੁ ਕਾ ਜੋਰਾ
ਢਾਈ ਏਕੜ ਦਾ 'ਕੱਲਾ ਮਾਲਕ
ਜਦ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਣਾ–
ਸੁਣਾ ਬਈ ਜੋਰਿਆ ਕੀ ਹਾਲ
ਜੋਰੇ ਨੇ ਚੱਕਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ–
ਬਈ ਪੁੱਛ ਨਾ
ਹਾਲ ਚਾਲ ਅੱਠੋ–ਅੱਠ ਐ
ਅਗਲੇ ਨੇ ਮੁੱਛੀਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣਾ–
ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਫਿਰ ਝੋਨਾ ਤੇਰਾ
ਜੋਰੇ ਨੇ ਤਿੜ ਜਾਣਾ–
ਝੋਨੇ ਦੀ ਨਾ ਪੁੱਛ
ਕਹਿੰਦਾ ਜੋਰਿਆ ਤੂੰ ਬੰਦਾ ਮਾਰ
ਮੈਂ ਆਪੇ ਛੁਡਾਊਂ
ਜੋਰੇ ਨੇ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ
ਪਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਜੋਰੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲੱਗਾ
ਕਿ ਝੋਨਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ–
ਕੁਝ ਖਾਇਆ ਪੀਆ ਕਰ ਜੋਰਿਆ
ਜੋਰਾ ਕਈ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ
ਜੋਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ
ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਨਾ ਝੋਨੇ ਦੀ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ
ਸੁਣਨ ਜੋਗਾ ਰਿਹਾ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ
ਮੁੱਕਦਾ ਮੁੱਕਦਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ
ਜੋਰਾ ਈ ਮੁੱਕ ਗਿਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੇਵ-ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ

ਚਾਚਾ ਦੇਵਨੀਤ ਸਿਆਂ
ਕਿਸੇ ਧੀ ਪੁੱਤ ਦੀ ਤਾਂ ਸਹੁੰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ
ਪਰ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਤਾਂ
ਤੂੰ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ

ਇਕ ਵਾਰ ਚੁੰਗੀ ਵਾਲੇ ਢਾਬੇ 'ਤੇ
ਤੂੰ ਦੇਵ-ਨੀਤੀ ਉਚਾਰੀ
ਅਖੇ-

ਕਵੀ ਦੀ ਸੁਰਤ
ਅੜੇ-ਇਨਾਮ 'ਚ ਅੜੀ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੜਾ-ਸਨਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ
ਸੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੀਂ
ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਸੁਣਨਾ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ
ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਕੀ ਹੋਣੈ
ਅੱਜ ਕਵਿਤਾ ਉਤਸਵ ਵਿਚ
ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਤੇ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੇ
ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਮਾਂਹ ਸਾਬਤ ਦਾ
ਹਰੇਕ ਦਾਣਾ
ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ਼ ਭਰਿਆ ਲਗਦਾ
ਮੈਂ ਨੱਚੀ ਜਾਨਾਂ ਯਾਰੋ
ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸਿਖ਼ਰੋਂ
ਤੇਰੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਬੋਲੀ–
ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੀਂ ਪੁੱਤ
ਤੇਰੀ ਇਕ ਗਲਤੀ ਬੜੀ ਰੜਕਦੀ ਮੈਨੂੰ
ਤੂੰ ਲਿਖਿਆ ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ 'ਚ
ਬਈ
ਸੀਸ ਦਾ ਬਹੁਬਚਨੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਇਸ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਓ ਹੈ ਬੇਲੋੜਾ
ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ–
ਸੀਸ ਦਾ ਬਹੁ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਬੱਸ

ਬੇਲੋੜਾ ਸ਼ਬਦ
ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੁੰਦਾ
ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ
ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕਰਦੇ

ਸੁਣ ਕੇ
ਮੇਰਾ ਖੱਬਾ ਕੰਨ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ
ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ਼ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਵੇ
ਇਸ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਮੈਂ
ਉਮਰ ਭਰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗਾ
ਤੇ ਮੇਰੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ
ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਰ ਸਕਦੈਂ
ਚਾਚਾ ਦੇਵਨੀਤ ਸਿਆਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ

ਅਸੀਂ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਨੋਮੈਨਜ਼ ਲੈਂਡ ਦੀ
ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਦੇ ਏਸ ਪਾਰ
ਤੇ ਓਸ ਪਾਰ
ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਰਕੇ ਵਾਲੇ
ਹਥਿਆਰ ਫੜੀ
ਬੜੀ ਖਬਰਦਾਰੀ ਨਾਲ਼
ਲੈਫਟ ਰਾਈਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੂਰ ਦੁਮੇਲਾਂ 'ਚ
ਮੁਸਕ੍ਰਾਉਂਦੀ
ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ

ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ
ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਨਾਲ਼ ਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਹੈ
ਜਿਸ ਦੀ ਬੜੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ ਮੈਨੂੰ
ਮੇਜ਼ ਵਾਂਗ
ਇਸ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਪੈਨ ਰੱਖ ਸਕਦਾਂ
ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਮੋਬਾਈਲ ਐਨਕ
ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕਸੁਕ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਰ ਨਿਕਸੁਕ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰਦਾ

ਸਹੂਲਤਾਂ
ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ

ਗੱਡੀ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਥਾਣੀਂ
ਬਾਹਰ ਹੀ ਵੇਖੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ
ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਦਿਸਦੇ
ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਮੈਦਾਨ ਚਰਾਗਾਹਾਂ
ਫ਼ਸਲਾਂ ਰੁੱਖ ਵੇਲਾਂ ਬੂਟੇ
ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ

ਧਰਤੀ ਨਮੀ ਨਾਲ਼ ਰੱਜੀ ਹੋਈ
ਜਿਵੇਂ ਆਤਮਾ ਰੱਜੀ ਹੁੰਦੀ
ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ਼

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੋੜ-ਤੋੜ

ਉਸ ਨਾਲ਼ ਜੁੜਨ ਦਾ ਚਾਅ
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬਗੀਚੇ 'ਚੋਂ
ਫੁੱਲ ਤੋੜ ਕੇ ਦਿੱਤਾ

ਉਸ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰਿਆ
ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ
ਪਿਆਰ ਨਾਲ਼ ਪੁੱਛਿਆ–
ਇਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ?

ਮੈਂ
ਘਰ ਨਾਲ਼ ਹੋਰ ਜੁੜ ਗਿਆ
ਅਤੇ ਓਸ ਨਾਲ਼
ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜ ਗਿਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਲਵਾ

ਤੇਰੀ ਖਿੱਚ ਨਾਲ਼
ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ
ਅਜੇ ਇਕ ਕਦਮ ਹੀ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹਾਂ
ਇਥੇ ਹਵਾ ਰੰਗਦਾਰ ਹੈ
ਧੁੱਪ ਸੰਗੀਤਮਈ
ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਾਥ

ਬਣੇ ਸੰਵਾਰੇ
ਸਜੇ ਤਰਾਛੇ
ਬਾਗ ਵਿਚ ਟਹਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ
ਚੱਲ ਆਪਾਂ ਰਲ਼
ਜੰਗਲ ਗਾਹੀਏ
ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੱਭੀਏ
ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਗੁੰਮੀਏਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਤਿਸੰਗੀ

ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ
ਆਪਾਂ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਸੁਣਦੇ
ਕਦੀ ਉਹ ਤੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ
ਕਦੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤੱਕਦਾ
ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜਦ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ
ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ
ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦੇ
ਤੇ ਮੁਸਕ੍ਰਾਉਂਦੇ
ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਅਬੋਲ ਦੱਸਦੇ-
ਮੈਂ ਵੀ ਓਹੀ ਸੁਣਿਆਂ
ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਸੁਣਿਆਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ

ਇਸ ਪਲ
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਭ ਪਲਾਂ 'ਚੋਂ
ਸਭ ਯਾਦਾਂ 'ਚੋਂ
ਦਰਦ ਚੂਸ ਲਵੇ
ਕਿ ਸਭ ਯਾਦਾਂ
ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ
ਇਸ ਪਿਆਰ-ਪਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ
ਵਕਤ ਦੇ ਲਹਿਰੀ ਤਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ
ਯਾਤਰਾ ਜਾਪੇ ਤੈਨੂੰ

ਇਸ ਥਾਂ
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਖਾਦ ਤੇ ਸਲ੍ਹਾਬੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ
ਕੰਡਿਆਂ ਭਰੇ ਤਣੇ ਦਾ
ਤਾਜ ਹੁੰਦਾ
ਤਾਜ਼ਾ ਫੁੱਲ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ
ਮੇਰੇ ਭਾਗੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੇਵਸੀ

ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ
ਤੇਰੇ ਦਰਦ ਤੋਂ ਵੱਡਾ

ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਦੇ
ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਦਾ
ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ
ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਛੋਹ

ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ਼
ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚਾਲੇ
ਮੇਰਾ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਆ
ਘੁੱਟਿਆ ਝੱਸਿਆ

ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਈ

ਮੇਰੇ ਦੋਨਾਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ
ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਰੇਖਾ
ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਚਾਹਤ

ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਨਵੇਂ ਦਿਨ ਦਾ
ਸਫ਼ੈਦ ਕੋਰਾ ਕੈਨਵਸ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ ਰੰਗ ਭਰਦਾ
ਆਪਣੀ ਜੁਗਤ ਯੋਗਤਾ ਮੂਜਬ
ਹਰੇਕ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ
ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਤਸਵੀਰ

ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਤੇਰੇ
ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਚਿਤਰ
ਚਿਤਰਨੇ ਚਾਹੁੰਨਾਂ
ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ਼
ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਮੂਡ ਵਿਚ
ਹਰ ਕੋਨ ਤੋਂ
ਹਰੇਕ ਰੰਗ ਨਾਲ਼
ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੈਨਵਸ ਮੁੱਕਣ ਤੱਕ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹੋਰ ਪਰੇ

ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ
ਸੁਣਨ ਲਈ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਸੁਣਨਾ ਪੈਂਦਾ
ਮਿਲਣ ਲਈ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਿਲਣਾ ਪੈਂਦਾ

ਹਰ ਵਾਰ ਤਾਂਘ
ਹੋਰ ਵਾਰ ਦੀ

ਮਿਲਿਆਂ ਪੂਰਾ ਮਿਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਵਿਛੜਿਆਂ ਪੂਰਾ ਵਿਛੜ ਨਾ ਹੁੰਦਾ

ਧਰਤੀ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹਿੰਦੀ
ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ
ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ
ਜਾਂ ਤੇਰੇ ਦੁਆਲੇ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਚਨਾਰ

ਤੈਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚਲਾ
ਕਚਨਾਰ ਦਾ ਰੁੱਖ
ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹੈ

ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੂਲੇ ਪੱਤੇ
ਪਾਨ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪੱਤੇ ਵਰਗੇ
ਦਿਲ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਗੇ
ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸ਼ਾਮ ਢਲੇ
ਹਰ ਪੱਤਾ
ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਤਹਿ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ
ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੱਤੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਅੱਧ
ਇਕ ਦੂਏ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਸਵੇਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਫਿਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਲੱਗਦੇ
ਦਿਨੇਂ ਫੈਲੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਂ ਘਰ ਆਉਂਦਾ
ਤੂੰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ
ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ
ਵਿਹੜੇ ਵਿਚਲਾ ਕਚਨਾਰ ਦਾ ਰੁੱਖ
ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ
ਇਸਦਾ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੰਜ ਰੂਪ

ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ
ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਧਰਤੀ ਦੀ 'ਵਾਜ਼
ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼

ਹਵਾ ਦੀ ਆਮਦ ਲਈ
ਵੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਚਾਹੀਦੀ

ਪਤਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ
ਹਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ
ਟੋਆ ਪੁੱਟਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ

ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਿਖ਼ਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ
ਨਿਰਵਜ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ

ਅਗਨ ਨੂੰ ਹੁੰਘਾਰਾ
ਸੇਕ ਝੱਲ ਕੇ ਹੀ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਤੈਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ
ਕੀ ਕੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅਖੰਡ ਜਾਪ

ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਲੇ ਮਿਲੇ ਹਨ
ਉਹ ਇਕ ਦੂਏ ਵਿਚ
ਕਿ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਨੀ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਕੌਣ ਪਾਣੀ ਤੇ ਕੌਣ ਪਿਆਸ ਹੈ
ਸ਼ਾਇਦ ਦੋਵੇਂ ਪਿਆਸ ਹੀ ਨੇ
ਜੋ ਇਕ ਦੂਏ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਮਿਲੇ

ਜਿਸਮ ਜੋ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ
ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੋ ਗਏ
ਦੋਵੇਂ ਤਪੱਸਿਆ ਵਰਗੇ
ਜੋ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ
ਫਲ ਬਣ ਕੇ ਡਿੱਗੇ

ਸਚਮੁਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ
ਕੌਣ ਕਿਸ ਦੇ ਸਾਹੀਂ ਘੁਲਿਆ
ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਦੂਏ ਦੀਆਂ ਧੜਕਣਾਂ 'ਚ ਧੜਕਦੇ

ਪਿਆਰ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ਼
ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਖੂੰਜਿਆਂ 'ਚ ਪਨਾਹ ਭਾਲਦੀ ਮਰਿਆਦਾ
ਹਾਰ ਕੇ ਬੂਹਿਓਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਗਰਬੱਤੀ ਨਾਲ਼
ਮਨ ਮਹਿਕ ਜਾਂਦੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪ੍ਰੇਮ

ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ਼
ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ
ਤੇਰੇ ਹੀ ਆਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ

ਬੰਦ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ਼
ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਤੇਰੀ ਅਸੀਮਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ
ਸਾਰੀ ਭਟਕਣ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਅਸੀਮਤਾ ਨੂੰ
ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਛੂਹ ਲੈਣ ਦੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਾਰੇ ਹੌਲ਼ੇ ਭਾਰੇ ਸ਼ਬਦ
ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਦੇ
ਪ੍ਰੇਮ-ਗੀਤ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ
ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਇਕ ਦੂਏ 'ਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਇਕ ਰੰਗ ਬਣਨਾ ਸੋਚਦੇ

ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ
ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਗਲੀ ਨਾਲ਼ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਬਜਾਏ
ਤੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨਾਲ਼ ਮਿਲਾਉਂਦੇ
ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਆਦਿ-ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੋਰ ਕੇ
ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਮੇਲ ਕੇ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨਾਂ

ਇਹ ਮੈਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਵੱਲ ਦਾ
ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ
ਮੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ
ਤੇਰੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨਾਲ਼ ਜੋੜਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੁਹੱਬਤ

ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਹਰ ਵੇਲੇ
ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ 'ਚ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਤਪਦਾ ਮਨ ਹਰ ਵੇਲੇ
ਤੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਪਨਾਹ ਮੰਗਦਾ
ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਜਾਣਾ ਹੀ
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੈਲ ਜਾਣਾ ਲੱਗਦਾ
ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ
ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਮੁਥਾਜ਼
ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁਥਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਿਮਰਨ

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
ਜੀਵਨ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ
ਪਹਾੜੀਂ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਢਲਾਨੀਂ ਲਹਿੰਦਿਆਂ
ਯਾਦ ਤੇ ਕਰੀਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਛੜੇ ਨੂੰ
ਹੋਏ ਬੀਤੇ ਨੂੰ
ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ
ਸਮੇਂ ਸਥਾਨ ਦਾ ਫਾਸਲਾ
ਤੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਪਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼
ਜੋ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ
ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ
ਜੋ ਵੀ ਸੁਣਦਾ
ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼
ਜੋ ਵੀ ਛੂੰਹਦਾ
ਤੇਰਾ ਸਪਰਸ਼
ਰੁਮਕਦੀ ਪੌਣ ਤੇਰੇ ਸਾਹ
ਹਰ ਸਾਹ ਹਰ ਰਾਹ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼
ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਯਾਦ ਕਰਨਾ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੱਸ ਏਨਾ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ

ਤੂੰ ਚਾਹੇ ਭੁੱਲ ਜਾਈਂ ਮੈਨੂੰ
ਤੇ ਵਿਸਾਰ ਦੇਈਂ ਮੇਰੀਆਂ
ਹੋਰ ਸਭ ਗੱਲਾਂ
ਬੱਸ ਏਨਾ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ
ਕਿ ਤੇਰੇ ਦੂਰ ਹੋਣ 'ਤੇ
ਜਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ
ਮੈਂ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ

ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਚੜ੍ਹਦੀ
ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ
ਸ਼ਰਾਬੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ
ਤੇ ਅੱਲ੍ਹੜ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਦਾ
ਇਵੇਂ
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ

ਜਿਵੇਂ ਪਹਾੜ 'ਚ ਨਦੀ
ਖੇਤ 'ਚ ਖਾਲ਼ ਵਗਦੀ
ਨਾੜਾਂ 'ਚ ਲਹੂ ਵਗਦਾ
ਇਵੇਂ ਤੂੰ ਮੇਰੇ 'ਚ ਵਗਦੀ

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੂਰਜ
ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ
ਤਾਰੇ ਜੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ
ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਹਵਾ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ
ਓਹੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ
•

(ਅੰਬਰੀਸ਼ ਤੋਂ)

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨੰਗੇਜ਼

ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਰੁੱਤਾਂ ਨਾਲ਼ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ
ਰੁੱਖ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ
ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਪੁੰਗਰਨਾ ਝੜਨਾ
ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਹਿਜ ਸਫ਼ਰ
ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਨੰਗੇਜ਼ ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ

ਨੰਗੇਜ਼ ਸੱਚ ਵਰਗੀ ਸੁੱਚੀ ਚੀਜ਼
ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਨੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁੱਚੇ ਸੁੱਚੇ
ਮਾਂ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨੰਗੇਜ਼ ਕਿੰਨਾ ਸੁੱਚਾ
ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਿੰਨੇ ਸੁੱਚੇ ਹੁੰਦੇ
ਜਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੇ
ਆਪਣੇ ਤਨ ਮਨ
ਤੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨੰਗੇਜ਼ ਨਾਲ਼

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੱਫੀ

ਉਹ ਸਦਮੇ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ
ਪਰ ਸਹਿਜ ਦਿਸਣ ਦਾ ਅਹਿਤਿਆਤ ਸੀ ਪੂਰਾ
ਕਿ ਉਸਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਓਧਰ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਹੋਵੇ

ਪਰ ਸਹਿਜ ਉਚੇਚਾ
ਸਹਿਜ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਜਿਸਨੇ ਸਹਿਜੇ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਓਧਰ
ਉਸਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ
ਮਨ 'ਚੋਂ ਦੁੱਖ ਦੀ ਧਾਰਾ ਗੁਜ਼ਰੀ
ਲੂੰਅ ਲੂੰਅ ਪੀੜਤ ਹੋਇਆ ਓਧਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੇ ਹੁਣ ਓਧਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪੂਰੀ
ਕਿ ਏਧਰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ
ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਮਿਲੀ ਖ਼ਬਰ ਦਾ
ਦੁੱਖ ਹੋਏ ਦਾ

ਦੋਵੇਂ ਹੱਸ ਹੱਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ
ਬਿਨ ਹਾਸੇ ਵੀ ਹੱਸਦੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ
ਹੋਏ ਖਾਮੋਸ਼ ਅਚਾਨਕ
ਇਕ ਦੂਏ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕੇ
ਅੱਖਾਂ ਝੁਕੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ
ਪਿੰਡੇ ਇਕ ਦੂਏ ਨਾਲ਼ ਲਿਪਟੇ
ਹਵਾ ਥੰਮ੍ਹ ਗਈ
ਨਦੀਆਂ ਵਗੀਆਂ
ਸਾਰੀ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਪਿਘਲਨ ਤੀਕਰ

ਆਖ਼ਰ 'ਤੇ
ਨਾ ਹੱਸਣ ਨਾ ਰੋਣ ਸੀ
ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਣ ਸੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ

ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਸਾਂ
ਬੱਸ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਾਂ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋਟਾ ਕਟੋਰਾ ਦਿਸਦਾ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਝੀਲ ਜਾਂ ਦਰਿਆ
ਇਹ ਤੇਰੀ ਨਦਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ
ਜੋ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋ ਗਿਆ

ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਥਰੀਲਾ ਤੇ ਖੁਰਦਰਾ ਜਿਹਾ ਸਾਂ
ਇਹ ਤੇਰੇ ਪੋਟਿਆਂ ਦੀ ਛੂਹ ਦੀ ਬਰਕਤ
ਕਿ ਸਿੱਪੀ 'ਚ ਮੋਤੀ ਪੈ ਗਿਆ

ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਰ
ਗੁੰਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਂ
ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਜਲਵਾ
ਜੋ ਮੈਂ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਉਡ ਉਡ ਫੈਲਦਾ

ਹਾਂ ਸੱਚ
ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੱਸਣੀ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ
ਕਿ ਤੇਰੇ ਕੋਲ
ਰਣ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਚੋਟੀ

ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਪਰਬਤੀ ਚੋਟੀ
ਆਪਣੀ ਉਚਾਈ ਕਰਕੇ
ਇਕੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
ਸਹਿਹੋਂਦ ਹੁੰਦੀ ਉਸਦੀ
ਉਚਾਈ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਵਾਲੀਆਂ
ਅਣਗਿਣਤ ਚੋਟੀਆਂ ਨਾਲ਼

ਇਕੱਲੀ ਤਾਂ ਉਹ
ਉੱਚੀ ਹੋਣ ਦੇ
ਗਰੂਰ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ

ਗਰੂਰ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ
ਚੋਟੀ ਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਸਰ ਕਰਨਾ
ਨਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ

•

(ਅਨਿਲ ਆਦਮ ਤੋਂ)

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਖੀਆਂ

ਤਿੰਨ ਸਖੀਆਂ
ਸੋਹਣੀਆਂ ਸੁਨੱਖੀਆਂ ਸਚਿਆਰੀਆਂ
ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਹੇਲੀਆਂ
ਨਾਂ ਵੀ ਸੋਹਣੇ–
ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ
ਸਿਆਣਪ ਤੇ
ਨਿਮਰਤਾ
ਕਿੰਨੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ
ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ
ਸੋਭਾ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ
ਸੰਗ ਸਾਥ ਵਰਗਾ ਸੰਪਰਕ
ਪਰ ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਜਦ
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਡਾਹਢੀ
ਸਾਥ ਛੱਡ ਛੂ ਮੰਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਇਕੱਲਾ ਜਿਵੇਂ ਨਿਹੱਥਾ

ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੁਣ ਕੇ
ਤਿਲ ਮਿਲਾਈਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਸਖੀਆਂ–
ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਸਾਥ
ਕਦੀ ਨਾ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹਿਆ
ਜਿਵੇਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੇਲੇ
ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਯਾਰਾਂ
ਜਾਨੀ 'ਅਸੂਲਾਂ' ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਖੜੋਤੀਆਂ
ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਕੁੱਛੜ ਜਾ ਚੜ੍ਹਦਾ
ਆਪਣੀ ਮੁਕਲਾਵੇ ਵਾਲੀ 'ਮੈਂ' ਦੇ
ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਤੂੰ ਬੋਲਦਾ
ਤੇਰੀ 'ਮੈਂ' ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੀ ਤੂੰ ਕਰਦਾ
ਸਾਡਾ ਤੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ

ਸਖੀਆਂ ਦਾ ਨਿਹੋਰਾ ਸੁਣ ਮੈਂ ਮੁਸਕ੍ਰਾਇਆ
ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵਟ ਗਈ
ਫਿਰ ਉਚੀ ਦੇਣੀ ਹਾਸਾ ਹੀ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ
ਜਦ ਕਈ ਪਤਨੀਆਂ ਵਲੋਂ
ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਨੂੰ
ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਗੱਲ ਕੰਨੀਂ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀ–
ਔਖੇ ਵੇਲੇ 'ਮੈਂ' ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ
ਦੁੱਖ ਵੇਲੇ 'ਮੈਂ' ਸਾਂਭਦੀ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ
ਆਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਹਲੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ
ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ
ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੱਸਦਾ ਦੇਖ
ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਤਿੰਨੋਂ ਸਖੀਆਂ–
ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ
ਸਿਆਣਪ ਤੇ
ਨਿਮਰਤਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੁੱਚਾ ਕੀਤਾ

ਜੇ ਆਪਣੀ ਦਰਦੀਲੀ ਵਿਥਿਆ
ਉਸ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਨਾ ਦੱਸੀ ਹੁੰਦੀ
ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ
ਮੁੜ ਕਦੀ ਵੀ ਹੱਸ ਸਕਣਾ ਸੀ
ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੇ ਗਹਿਰਾ
ਤੇ ਹਾਸੇ ਨੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ
ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਣਾ
ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਛੋਹ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸੁੱਚਾ ਕੀਤਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤਾਂਘ

ਹੱਕ ਹੈ
ਪਿਆਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ਼ ਮਿਲਣ ਦਾ
ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਚੁੰਮਣ ਹੋਣ ਦਾ

ਆਪਣੀ ਪਿਆਸ ਨੂੰ ਕਹਿ
ਵਧ ਵਧ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਕਰ ਲਵੇ
ਆਪਣੀ ਬਰਫ਼ ਨੂੰ ਕਹਿ
ਮੇਰਾ ਨਿੱਘ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ
ਤੇਰੇ ਬੂੰਦ ਬੂੰਦ ਪਿਘਲਣ ਤੱਕ
ਮੇਰਾ ਕਣ ਕਣ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਘੁਲ਼ ਜਾਵੇਗਾ

ਮੈਂ ਤੂੰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਾਂਘਦਾ
ਤੇ ਤੂੰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੋਹਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਉਸ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਦਿਆਂ
ਮੇਰਾ ਸਖ਼ਤ ਮੱਥਾ ਪਿਘਲ ਕੇ
ਅੱਖਾਂ ਥਾਣੀਂ ਵਗਣ ਲੱਗਾ
ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਉਤਰ ਆਇਆ
ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਉਸ ਲਾਡ ਨਾਲ਼ ਕਿਹਾ–
ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ

ਫਿਰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਓਸ–
ਵੈਸੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ?
ਰੋਣ ਨਾਲ਼ ਅੱਖਾਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਮੈਂ ਨਜ਼ਰ ਉਠਾਅ
ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ਼ ਤੱਕਿਆ
ਮੇਰਾ ਫਿਰ ਰੋਣਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੁਗਤੀ

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ
ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ
ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੁੱਦਣ ਦਾ
ਤੈਰਨ ਡੁੱਬਣ ਦਾ
ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਵਗਦਾ ਜੋ
ਦਰਮਿਆਨ ਦਰਦ ਦਾ ਦਰਿਆ
ਬੇਇੰਤਹਾ

ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਰੋ ਉਡੀਕ
ਮੈਂ ਹੀ ਆ ਮਿਲਦਾਂ ਹਾਂ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਰ
ਟੱਪਕੇ ਇਹ ਦਰਿਆ
ਜੋ ਵਗਦਾ ਵਿਚਕਾਰ
ਬਿਨ ਡੁੱਬੇ ਬਿਨ ਭਿੱਜੇ
ਹੱਸਦਾ ਟੱਪਦਾ
ਸਾਬਤ ਸਬੂਤਾ

ਤੇ ਦਰਦ ਦਾ ਦਰਿਆ
ਸ਼ਰਮ ਸਾਰੀ 'ਚ ਡੁੱਬਿਆ
ਪਰ੍ਹਾਂ
ਪਿਆ ਵਗੀ ਜਾਏਗਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੁਰੱਪਟ ਸਾਫਟ ਵੇਅਰ

ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ
ਕਿ ਉਸ ਅੰਦਰ
ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜ੍ਹਾ
ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਰਬਤ
ਕੰਢੇ ਵੱਲ ਸਰਕ ਗਿਆ

ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ
ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਮਾਰੂਥਲ ਲਗਾਤਾਰ

ਹੁਣ ਨਾ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉੱਡ
ਬੱਦਲ ਪਰਬਤ ਜਾਂਦੇ
ਨਾ ਹੀ ਪਰਬਤ ਤੋਂ
ਜਲ ਧਾਰਾ ਵਹਿੰਦੀ
ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ
ਕੁਰੱਪਟ ਹੋਏ ਸਾਫਟ ਵੇਅਰ ਵਰਗਾ
ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਰੂਥਲ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੀਲੇ ਪੰਛੀ

ਸੁਬਾਹ ਸਵੇਰੇ ਪੀਲੇ ਪੰਛੀ
ਸੂਰਜ ਵੱਲੋਂ ਆਏ
ਜਿਓਂ ਤਿੱਖਾ ਤੀਰ ਤਿਕੋਨ ਬਣਾਈ
ਚੀਰੀ ਛਾਤੀ ਲੰਘ ਗਏ ਪਿੱਠ ਪਾਰੋਂ
ਫੜ ਫੜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੀ
ਰਹਿ ਗਈ ਅੰਦਰ ਬਣਕੇ ਗੂੰਜ

ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਸਨ ਉਡਦੇ ਜਾਂਦੇ

ਪਿੱਠ ਉਤਲੀ ਅੱਖ ਵਰਗੀ ਮੋਰੀ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕਦੀ ਸੀ
ਘਟਦੇ ਘਟਦੇ ਬਿੰਦੂ ਬਣਦੇ

ਸ਼ਾਮ ਤੀਕ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਸਾਰੇ
ਦੋਮੇਲ ਸਾਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੁਲ਼ ਗਏ
ਏਧਰ ਖ਼ੂਨ 'ਚ ਪੂਰੀ ਘੁਲ਼ ਗਈ
ਫੜ ਫੜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੁੱਕੀ ਬਾਉਲੀ

ਸੂਰਜ ਢਲਣ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ
ਨ੍ਹੇਰਾ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪੈਂਦੀ
ਫਿਰ ਲੋਅ ਹੋਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ
ਚੜ੍ਹ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਸੂਰਜ
ਦਿਨ ਪਰ ਕਦੀ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦਾ
ਸਮਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਤੋਰੇ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦੀ

ਡੁੱਬ ਮਰਨ ਲਈ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ
ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ
ਬਾਉਲੀ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਪੌੜੀ
ਪਰ ਉਥੇ
ਡੁੱਬਣ ਲਈ ਤਾਂ ਕੀ
ਅੱਖੀਂ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰਨ ਜੋਗਾ
ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਬਚਦੀ
ਬਾਹਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਜੋਗੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ
ਨ੍ਹੇਰਾ ਹੀ ਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ ਦਿਸਦਾ
ਬੰਦ ਕੀਤਿਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਮੱਚਦੇ ਭਾਂਬੜ ਦਿਸਦੇ
ਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਕੇ ਪੂਰਾ
ਸੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਬੰਦਾ
ਪਰ ਅੱਗ ਤੇ ਨ੍ਹੇਰਾ
'ਕੱਠੇ ਕਦੋਂ ਨੇ ਹੁੰਦੇ

ਦੂਰ ਕਿਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਜੋਗੀ ਸੁਣਦੇ
ਪਰ ਸਮਝ ਨਾ ਪੈਂਦੇ ਬੋਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ
ਕੋਲ ਖੜੋਤਾ ਰੋਂਦਾ ਕੁੱਤਾ
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਲਗਦਾ

ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਪਹੀਆਂ
ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੜਕਾਂ
ਧੁੰਨੀ ਵਿਚੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ
ਸੀਨੇ ਵਿਚ
ਅਲੋਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਪਣ

ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਚਲਦਾ ਰਹੇ ਨਿਰੰਤਰ
ਪਰ ਚਾਬੀ ਜਾਂ ਸੈੱਲ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ
ਘੜੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਭਾਂਡਾ ਕਹੇ ਕੁਮਹਾਰ

ਮਾਂ
ਤੂੰ ਕਾਇਆਨਾਤ ਤੋਂ
ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਣ ਕਣ ਲੈ ਕੇ
ਮੈਨੂੰ ਜੋੜਿਆ
ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਦੇ ਚੱਕ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਆਕਾਰਿਆ
ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਕ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਪਕਾਇਆ
ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ
ਪੂਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ 'ਹੋਣ' ਹਾਂ

ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ
ਸੱਚ ਪਥਰਾ ਗਿਆ
ਇਕ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ
ਪਥਰੀ ਬਣ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਹੈ ਬੈਠਾ
ਇਸ ਦੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ਼
ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਫਟ ਸਕਦੇ
ਆ ਸਕਦਾ ਭੁਚਾਲ ਤੂਫ਼ਾਨ ਸੁਨਾਮੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇਸ ਖ਼ੌਫ਼ ਨੇ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ
ਨਾਲ਼ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ
ਕਾਇਨਾਤ ਨਾਲ਼ੋਂ ਟੁੱਟ ਚੱਲਿਆਂ
ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਣ ਕਣ ਲੈ ਕੇ
ਤੂੰ ਜੋੜਿਆ ਮੈਨੂੰ

ਤੂੰ ਕਦ ਚਾਹੇਂਗੀ
ਕਿ ਮੈਨੂੰ
ਖ਼ੌਫ਼-ਰੋਗ ਦਾ ਸੋਕੜਾ ਮਾਰੇ
ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਚ-ਪਥਰੀ
ਮੈਂ ਸੌਂਪ ਰਿਹਾਂ ਹਾਂ
ਦਿਲ ਕਰੇ ਜੇ
ਸਾਂਭੀ ਰੱਖੀਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ
ਦਿਲ ਕਰੇ ਤਾਂ
ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਲੀਕੇ
ਇਸ ਦਾ ਕਣ ਕਣ
ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਦੇਈਂ
ਕੁੱਲ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ

ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ
ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ
ਕੁੱਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹੋਣ ਹਾਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅਸਲ ਯਾਤਰੂ

ਅਸਲ ਯਾਤਰੂ ਲਈ
ਦੋ ਪੈਰ ਬਥੇਰੇ ਦੂਰ ਦੇ ਘੇਰੇ
ਮਿਲਦੇ ਜਾ ਲੋਕਾਂ ਜਗਾਉਂਦੇ ਜੋਤਾਂ
ਦੋਮੇਲ ਤੱਕ ਨਦਰਾਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਦਰਾਂ

ਧਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਯਾਦ ਹੈ ਕਰਦੀ ਲੰਮੇ ਸਾਹ ਭਰਦੀ
ਹੋ ਕੇ ਵੈਰਾਗਣ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਗਣ
ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗਾਵੇ ਤੇ ਨੀਰ ਵਹਾਵੇ

ਅਸੀਂ ਬਣੇ ਯਾਤਰੂ ਨਾ
ਭਾਵੇਂ ਕੋਲ ਗੱਡੀਆਂ ਸਪੀਡੀਂ ਛੱਡੀਆਂ
ਘਸਣ ਲੱਖ ਟਾਇਰ ਫੈਲਾਈਏ ਜ਼ਹਿਰ
ਤੇਲ ਖੂਹ ਮੁੱਕਣੇ ਧਰਤ ਪਈ ਸੁੱਕਣੇ

ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਦੇ
ਗੇੜੀਆਂ ਖਾਈਏ ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾਈਏ
ਜੀ ਧੂੜਾਂ ਪੱਟੀਏ ਦੱਸੋ ਕੀ ਖੱਟੀਏ
ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਮੱਲੇ ਸੂਤ ਨਾ ਚੱਲੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੋਹੇ

ਇਕ ਕਟੋਰਾ ਚਾਨਣੀ ਇਕ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ
ਧਰਤੀ ਫੁਲਕਾ ਫੁੱਲਿਆ ਕੋਈ ਸਿੱਧ ਨਾ ਪੁੱਠ

ਛੁਪਿਆ ਮਗਰ ਪਹਾੜ ਦੇ ਚਾਂਦੀ ਵੰਨਾਂ ਚੰਨ
ਸੋਨ ਸਵੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਨੇਰ੍ਹ ਕੋਠੜੀ ਭੰਨ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਲਾਲ ਸੀ ਛਿਪਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਲਾਲ
ਤਿੰਨ ਪਹਰਾਂ ਜੋ ਤੜਪਿਆ ਹੋਇਆ ਭੁੱਜ ਬੇਹਾਲ

ਰੂੰ ਦੇ ਜਿਓਂ ਪਹਾੜ ਨੇ ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹੇ ਅਥਾਹ
ਕਿਹੜਾ ਪੇਂਜਾ ਪਿੰਜਦਾ ਬੀਜੀ ਕੇਸ ਕਪਾਹ

ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ ਏ ਬੀਅ
ਉਗਣਾ ਖਿੜਨਾ ਪੱਕਣਾ ਤੇ ਹੋਣਾ ਕੀ ਕੀ

ਧਰਤੀ ਬਹਬਿਲ ਹਾਲ ਸੀ ਰੜਕੀ ਅੰਬਰ ਅੱਖ
ਬਿਰਹੋਂ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲਿਆ ਬੱਦਲ ਰੋਏ ਵੱਖ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਗਲੀ ਧਰਤ ਸੁਹਾਵਨੀ ਅੰਬਰ ਸਗਲ ਪਿਆਰ
ਸਗਲ ਕਾਮਨਾ ਅਗਨ ਹੈ ਸਗਲ ਜੰਤ ਪਰਵਾਰ

ਗੋਦੀ ਲੈ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦੀ ਬਾਤ
ਜਦ ਤੱਕ ਬਾਤ ਨਾ ਮੁਕਦੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਪੈਂਦੀ ਰਾਤ

ਸਾਗਰ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਲੈ ਨੀਅਤ ਮਨ ਦੇਹ
ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਗਰ ਤੱਕ ਤ੍ਰੇਹ

ਪਿੰਡਾ ਪਿੰਡਾ ਕੂਕਦਾ ਪਿੰਡਾ ਕਰੇ ਖਰੂਦ
ਪਿੰਡਾ ਪਿੰਡੇ ਲੱਗ ਕੇ ਸਿਰਜੇ ਨਵਾਂ ਵਜੂਦ

ਆਪੇ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਕੰਢੇ ਆ ਕੇ ਬੱਸ
ਇੰਜ ਹੀ ਚਾਲਾ ਚੱਲਣਾ ਨਾ ਭਰਵੱਟੇ ਕੱਸ

ਗੰਧਲੇ ਪਾਣੀ ਛੇੜ ਕੇ ਹੋਰ ਰਹੈਂ ਗੰਧਲਾਅ
ਚਾਹੁੰਨੈਂ ਕੁਝ ਨਤਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ ਟਿਕ ਟਕਾਅ

ਰੁੱਖ ਤੇ ਪੰਛੀ ਗਾ ਰਹੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋਵੇਂ ਹੇਠ
ਰੁੱਤਾਂ ਗਾਵਨਹਾਰੀਆਂ ਕੀ ਭਾਦੋਂ ਕੀ ਜੇਠ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਾਜ਼ ਤੇ ਆਵਾਜ਼

ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗੀਂ ਨਾ ਹੋਈ ਕਦੀ ਸੁਰੀਲੀ 'ਵਾਜ਼
ਮੈਂ ਹਾਂ ਇਕ ਅਣਜਾਣ ਸਾਜਿੰਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੂੰ ਨਾ ਸਾਜ਼

ਤਖਤਾ ਕੌਲੀ ਪਾਵਾ ਪੱਤਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸਾਜ਼
ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਪੱਥਰਾਂ 'ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼

ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਪਿਆ ਹੈ ਸਾਜ਼
ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਰ ਟਿਕਣ ਨਾ ਦਿੰਦੀ ਮੈਂ ਮੈਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਪੱਤੇ ਖੜਕੇ ਬੱਦਲ ਗਰਜੇ ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਘਾਬਰ ਗਈਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਰੂ ਸਾਜ਼

ਦੋ ਬਾਬੇ ਸਨ ਯਾਤਰੀ ਤੇ ਇਕ ਦੇ ਮੋਢੇ ਸਾਜ਼
ਧਰਤੀ ਅੰਬਰ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਆਵਾਜ਼

ਕੁਦਰਤ ਹੱਥੀਂ ਵੱਜਦਾ ਸੁਰ ਹੋਇਆ ਪਿੰਡਾ ਸਾਜ਼
ਸਦੀਆਂ ਤੀਕਰ ਗੂੰਜਣੀ ਇਸਦੀ ਮਧੁਰ ਆਵਾਜ਼

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਖੀਏ

ਤਨ ਤਰੰਗਤ ਤੇ ਮਨ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋਵੇ
ਰੂਹ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭਰਪੂਰ ਸਈਏ
ਤੇਰੀ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਭਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ
ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਕੇ ਤੋਂ ਵਾਕ ਲਈਏ

ਚਾਹੁਣ ਫੁੱਲ ਛੋਹ ਤੇਰੇ ਪੋਟਿਆਂ ਦੀ
ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹੀਂ ਮੁਸਕਾਨ ਦਾ ਵਾਸਾ ਰਹੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਰਵਰਾਂ ਦਾ
ਪ੍ਰੀਤ-ਹੰਸ ਨਾ ਕੋਈ ਪਿਆਸਾ ਰਹੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੇਰੇ ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ ਦੇ ਪੱਤਣਾਂ 'ਤੇ
ਗੀਤ ਗੂੰਜਦੇ ਤੇ ਘੜੇ ਰਹਿਣ ਭਰਦੇ
ਚੰਚਲ ਚੁਸਤ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਮਿਰਗ ਆਵਣ
ਸਫ਼ੈਦ ਬੱਤਖਾਂ ਜਹੇ ਖ਼ਵਾਬ ਤਰਦੇ

ਸੀਨਾ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ
ਸਿਰ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਕਰੀ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖੇ
ਸਦਾ ਧੜਕਣਾਂ 'ਚੋਂ ਅਨਹਦ ਸੁਣੇ
ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਈ ਸੁਗੰਧ ਰੱਖੇ

ਕਦਮ ਧਰਤ ਮੱਥੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਸਾਰਾ
ਬਾਹੀਂ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਸਮਾਈ ਹੋਵੇ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ
ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਟਿਕਟਿਕਾਈ ਹੋਵੇ

ਨਿੰਮਲ਼ ਅਰਸ਼ ਸਤਰੰਗੀ ਦਾ ਭਾਗ ਹੋਵੇ
ਸ਼ੁਭ ਹਸਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇਂ
ਸਭ ਰੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਰੰਗ ਦਿਸੇ
ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸਦਾ ਕਰੀਬ ਹੋਵੇਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗੀਤ

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੂੰ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇਂ
ਸੂਰਜ ਢਲ਼ਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਮ ਹੋਵੇਂ
ਹੋਵੇਂ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ
ਤੇ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਆਰਾਮ ਹੋਵੇਂ

ਤਨ ਮਨ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੋਵੇਂ
ਦਿਲ ਦਾ ਨਰਮ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇਂ
ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਤ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ
ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਲਾਮ ਹੋਵੇਂ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੂੰ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇਂ....

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੂੰ ਉਡਣੇ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੋਵੇਂ
ਤੇ ਵਗਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੋਵੇਂ
ਜਦੋਂ ਦੌੜੀਏ ਤੇਰੀ ਸ਼ੂਕ ਹੋਵੇ
ਜਿਥੇ ਠਹਿਰੀਏ ਤੂੰ ਮੁਕਾਮ ਹੋਵੇਂ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੂੰ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇਂ....

ਕੰਨਾਂ ਲਈ ਪਿਆਰਾ ਬੋਲ ਹੋਵੇਂ
ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੋਵੇਂ
ਤੂੰ ਬਦੀਆਂ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਣੇਂ
ਨੇਕੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਇਨਾਮ ਹੋਵੇਂ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੂੰ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇਂ....

ਮੇਰੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਔਕਾਤ ਹੋਵੇਂ
ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਂ
ਮੇਰੇ ਮਾਣ ਦੀ ਸਿਖ਼ਰ ਤੂੰ ਹੋਵੇਂ
ਹਰ ਕਰਨੀ ਦਾ ਅੰਜਾਮ ਹੋਵੇਂ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੂੰ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇਂ
ਸੂਰਜ ਢਲ਼ਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਮ ਹੋਵੇਂ
ਹੋਵੇਂ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ
ਤੇ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਆਰਾਮ ਹੋਵੇਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇਸ਼ਕ

ਪੌਣਾਂ ਨੱਚੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਹੱਸੀਆਂ ਨੀਂ
ਕੇਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੁਹਾਈਆਂ ਮੱਚੀਆਂ ਨੀਂ

ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਛੱਲਾਂ ਹੋਇਆ
ਤਾਰਾ ਤਾਰਾ ਗੱਲਾਂ ਹੋਇਆ
ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਲੱਥੀਆਂ ਨੀਂ
ਕੇਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੁਹਾਈਆਂ ਮੱਚੀਆਂ ਨੀਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਰਾਤ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਗੇੜਾ ਰੁੱਕਿਆ
ਗਲਤ ਸਹੀ ਦਾ ਝੇੜਾ ਮੁੱਕਿਆ
ਸਭ ਝੂਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਨੀਂ
ਕੇਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੁਹਾਈਆਂ ਮੱਚੀਆਂ ਨੀਂ

ਆਪਣੀ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ
ਰੌਲੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਵਰਤੀ
ਸਰਸਬਜ਼ ਨੇ ਟਿੱਬੀਆਂ ਢੱਕੀਆਂ ਨੀਂ
ਕੇਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੁਹਾਈਆਂ ਮੱਚੀਆਂ ਨੀਂ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਜੋ ਸਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ
ਮੇਰੇ ਸ਼ਗਨ ਕਰੇਂਦੀਆਂ ਨੈਣਾਂ
ਸਭ ਸੱਸੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਨੱਚੀਆਂ ਨੀਂ
ਕੇਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੁਹਾਈਆਂ ਮੱਚੀਆਂ ਨੀਂ

ਰਾਂਝਾ ਸੈਦਾ ਵੀਰੇ ਵੀਰੇ
ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੂੰ ਦਿਸਦੀ ਹੀਰੇ
ਇਕ ਹੋਈਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ ਨੱਤੀਆਂ ਨੀਂ
ਕੇਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੁਹਾਈਆਂ ਮੱਚੀਆਂ ਨੀਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਗੀਤ

ਗੱਲ ਸੁਣ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵੇ
ਨਾ ਕੱਜਲੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵੇ
ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਮੰਗਦੀ ਤੇਰਾ ਦਰਸ ਦੀਦਾਰ ਵੇ

ਨਾ ਕਾਂਟੇ ਬੁੰਦੇ ਢੋਲ ਵੇ
ਬਹਿ ਜਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੇ
ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਮੰਗਦੇ ਠੰਡੇ ਮਿੱਠੜੇ ਬੋਲ ਵੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਟਿੱਕਾ ਸੂਈਆਂ ਫੁੱਲ ਵੇ
ਨਿਰੇ ਬੋਝ ਦੇ ਤੁੱਲ ਵੇ
ਇਹਨਾਂ ਵਾਲ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਹੱਥ ਫੇਰਨਾ ਭੁੱਲ ਵੇ

ਗਜਰੇ ਚੂੜੇ ਕੱਖ ਵੇ
ਦੁਨੀਆਂ ਪਹਿਨੇ ਲੱਖ ਵੇ
ਮੇਰੀ ਵੀਣੀ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜ ਕੇ ਰੱਖ ਵੇ

ਛਾਪਾਂ ਛੱਲੇ ਮੁੰਦੀਆਂ
ਮੂਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸੋਹੁੰਦੀਆਂ
ਤੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ

ਇਹ ਵੀ ਦੇਵਾਂ ਦੱਸ ਵੇ
ਤੀਲੀ ਲੌਂਗ ਨਾ ਨੱਥ ਵੇ
ਮੇਰਾ ਨੱਕ ਚਾਹੁੰਦਾ ਛੂਹਵੇ ਤੇਰਾ ਨੱਕ ਵੇ

ਨਾ ਜੰਜੀਰੀ ਹਾਰ ਵੇ
ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਭਾਰ ਵੇ
ਮੇਰੇ ਗਲ਼ ਲਈ ਤਾਂ ਬਾਹਵਾਂ ਦੇ ਉਲਾਰ ਵੇ

ਜੋ ਵਿਕਦਾ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਵੇ
ਨਾ ਚਾਹਵਾਂ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੇ
ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਮੰਗਦਾ ਪਿਆਰੇ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਵੇ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗ਼ਜ਼ਲ-1

ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਨਕਾਰ ਦਿਆਂ
ਤੂੰ ਜੋ ਆਖੇਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਦਿਆਂ

ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਸ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ
ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਸੂਰਜ ਨਕਸ਼ ਉਤਾਰ ਦਿਆਂ

ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਸਭ ਰਹਿਣਾ ਹੈ
ਜਿੰਨਾ ਮੇਰਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਿਆਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਧੁਖ਼ਦਾ ਉਹ ਜਗ ਉੱਠੇ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੇਰੇ ਸੀਨੇ ਲੱਗਾਂ ਠਾਰ ਦਿਆਂ

ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਬਣਦਾ
ਆਪਾਂ ਅੱਗੇ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿਆਂ

ਤੇਰੇ ਹਾਸੇ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਸੁਣਦਾ ਹੈ
ਉਸ ਤੋਂ ਅਪਣੇ ਕੁੱਲ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਦਿਆਂ

ਹਵਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਰੱਖੀਦਾ
ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਪਰਦੇ ਸਭੇ ਉਤਾਰ ਦਿਆਂ

ਬਿੰਦੂ ਅੰਦਰ ਉਂਜ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਸਾਰਾ ਹੈ
ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਾ ਬਣਦਾ ਜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿਆਂ

ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਤਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ ਬੁਲਬੁਲਿਆ
ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਕਿ ਤਲ 'ਤੇ ਤੁਪਕਾ ਤਾਰ ਦਿਆਂ

ਜੋ ਵੇਲੇ ਦੀ ਅੱਖ 'ਚ ਪਈਆਂ ਰੜਕਣ ਨਾ
ਓਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਲਿਸ਼ਕ ਉਤਾਰ ਦਿਆਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗ਼ਜ਼ਲ-2

ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਾਂ ਧਰਤੀ ਡੋਲੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਅੰਬਰ ਡੋਲ ਰਿਹਾ
ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਨਾ ਡੋਲਣ ਦਿੱਤਾ ਤੂੰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਿਹਾ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਇਕੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰਾਤੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ
ਕਾਲੀ ਚਾਦਰ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਚੰਨ ਸਿਰ੍ਹਾਣਾ ਗੋਲ ਰਿਹਾ

ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਬਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁਣ
ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਸ ਘੋਲਦਾ ਬਾਹਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਟੋਲ ਰਿਹਾ

ਅਪਣੀ ਮੈਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਸਦੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤੀ ਚਲਦੀ ਨਾ
ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਸਦੀ ਮੈਂ ਬੋਲੇ ਖ਼ੁਦ ਘੱਟ ਵੱਧ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ

ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਓ ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ ਧਰਤ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿੰਜ ਕਹੇ
ਪੌਣਾਂ ਰੋਜ਼ ਪਲੀਤ ਕਰੇ ਜੋ ਜਲ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਘੋਲ ਰਿਹਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗ਼ਜ਼ਲ-3

ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਚਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਅਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਲਈ

ਜਦੋਂ ਗੁੰਮ ਸੁੰਮ ਮੈਂ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਗੁੰਮ ਜਾਵੇ
ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਲ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ

ਤੁਹਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਪਹਿਰੇ ਦਾਰ ਹੋਈ ਹੈ
ਦਵੇ ਸ਼ਿਸ਼ਕੇਰ ਜੋ ਪੀੜਾਂ ਗ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ

ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਅਰਪਨਾ ਵੰਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ
ਖ਼ਜਾਨਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਾਰੋ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ

ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਣੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈੜਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਿਆਂ ਹੀ
ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਬੈਠ ਨਾ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗ਼ਜ਼ਲ-4

ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਲ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਨ ਥੋੜ੍ਹੇ ਨੱਚਣ ਗਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਨ
ਏਸ ਉਮਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਲ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਮਝਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਨ

ਹੱਸਣ ਅਤੇ ਹਸਾਉਣ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤੇ ਰੋਣ ਰਵਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਨ

ਸੁੱਖ ਲੈਣ ਲਈ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦਾ ਵਣਜ ਕਦੀ ਵੀ ਫਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ
ਲੰਮਾ ਸੁੱਖ ਉਹੀ ਪਲ ਦਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਨ

ਸਰਵਣ ਪੇਖਣ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੋ ਦੋ ਕੰਨ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ
ਜੀਭਾ 'ਕੱਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਪਲ ਫ਼ੁਰਮਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਨ

ਵਿਰਲੇ ਟਾਵੇਂ ਲੇਖੇ ਲਗਦੇ ਉਂਜ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਹ
ਆਕਸੀਜਨ ਨੂੰ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਨ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗ਼ਜ਼ਲ-5

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ
ਤੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੇਤਰ ਜਲ ਕਹਿੰਨਾਂ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ

ਚਰਨ ਪਾਏ ਤੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਵੜਿਆ
ਤੇਰਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣਾ ਸਾਡਾ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ

ਤੇਰੀ ਪਾਵਨ ਰਸਨਾ ਉਚਰੇ ਸਾਡੀ ਜੀਭ ਹੈ ਕਹਿੰਦੀ
ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇਂ ਮੈਂ ਬੋਲਾਂ ਮੂੰਹ ਥਾਣੀ

ਤੂੰ ਆਸਣ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਤੇ ਮੈਂ ਹਾਂ ਥਾਂ ਸਿਰ ਬੈਠਾ
ਨਿਰਮਲ ਵਸਤਰ ਤੇਰੇ ਸਾਡੇ ਧੋਤੇ ਲੀੜੇ ਜਾਣੀ

ਤੂੰ ਦਾਸਨ ਕਾ ਦਾਸ ਕਹਾਵੇਂ ਯਾਰ ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਾਂ
ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਹੈ ਸੇਵਕ ਸੰਗਤ ਮੇਰੇ ਬੇਲੀ ਢਾਣੀ

ਤੂੰ ਭਾਈ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਸਧਾਰਨ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰਤੇ ਹਮ ਕਲਯੁਗ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਭ ਕੁਝ ਕਦੀ ਖਤਮ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਬੋਲਿਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

B-089568

ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨਾ ਦਲੇਰੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇਪਣ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ: ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਮੋਹ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਭਲਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਸਦੀ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਚਨੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਉਦਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਮੌਜ-ਵਾਦ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ' ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਇਸ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਚੁਕ 'ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ' ਨਵੇਂ ਵਕਤਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਚਨੌਤੀਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਐਂਟਰੀ ਹੈ।

- ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

A Group of

Chetna Parkashan

Ludhiana | Kotkapura | Canada | USA

ISBN 938762988-0

9789387629882

Piare Aao Gharey

₹ 150/-

Design:Swarnjit Savi

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library